

Välfärd, klimat och kompetens
Elin Nirjens
Telefon: 063-14 35 65
Epost: elin.nirjens@regionjh.se

Uppföljning av Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län – Energi- och klimatstrategi 2020-2030

Innehåll

Inledning.....	3
Sammanfattning	3
Bakgrund.....	3
Hur har vi jobbat utifrån strategin?	3
Internt arbete.....	4
Externt arbete.....	4
Konkreta exempel	5
Resultat	6
Hur jobbar vi vidare?	7

Inledning

I den här rapporten redovisas övergripande det arbete som förvaltningsområde regional utveckling har genomfört under året som bidrar till att uppfylla länets Energi- och klimatstrategi – *Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län*.

Sammanfattning

Hösten 2019 fastställdes länets nya Energi- och klimatstrategi av Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen Jämtlands län. Under 2020 har det fokuserats på att utifrån strategin ta fram handlingsplaner för att realisera arbetet, och för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att bidra till måluppfyllelsen. Förutom detta fortsätter det konkreta arbetet i form av pågående och nya projekt samt utveckling av verksamheter med hållbarhet i fokus.

Samtliga områden inom regional utveckling jobbar både internt och externt med hållbarhetsfrågor på olika sätt och bidrar därmed till arbetet med strategin.

Siffror som visar på resultat kopplat till målen i Energi- och klimatstrategin släpar efter varför vi inte kan säga vad vi uppnått under 2020 gentemot de uppsatta målen. Det vi kan konstatera om vi tittar på hur mycket våra utsläpp minskat tidigare år, är att vi inom alla utpekade fokusområden behöver öka takten för att länet ska nå målen i Energi- och klimatstrategin.

Bakgrund

Länets Energi- och klimatstrategi *Fossilbränslefritt 2030 Jämtlands län* (RUN/400/2019), har tagits fram gemensamt av Länsstyrelsen Jämtlands län och Region Jämtland Härjedalen i dialog med kommuner, näringsliv, intresseorganisationer och akademi i länet. Arbetet skedde genom möten och workshops, seminarier och andra dialoger under perioden februari 2018 till och med februari 2019. Revideringsprocessen pågick sedan under perioden mars till och med augusti 2019. Strategin fastställdes av regionfullmäktige i oktober 2019, § 113.

Strategin har två övergripande mål; ”Fossilbränslefritt 2030” och ”Minst 10 % minskade utsläpp av växthusgaser varje år under perioden 2020-2030”. För att nå målen har fem fokusområden identifierats där kraftfulla åtgärder och insatser behövs:

- Fossilbränslefria transporter och arbetsmaskiner
- Skogen som resurs och kolsänka
- Förnybar energi
- Klimatsmarta livsmedel
- Hållbar konsumtion

Hur har vi jobbat utifrån strategin?

Region Jämtland Härjedalen och förvaltningsområde regional utveckling arbetar på flera fronter med Energi- och klimatstrategin. Samtliga verksamhetsområden är berörda på olika

sätt, och vi jobbar både internt hos oss själva och externt gentemot samverkansparter för att bidra till måluppfyllanden i strategin.

Förutom det arbete som beskrivs här jobbas det också kontinuerligt med till exempel svar på remisser, inspel till arbete med strategier och program (exempelvis smart specialisering, den regionala utvecklingsstrategin, ERUF med flera). Det här är en viktig del i det uppdrag regionen har utifrån Villkorsbeslutet med att integrera ekonomisk, social och *miljömässig hållbarhet* i analyser, strategier, program och insatser i det regionala tillväxtarbetet.

Tydligt är att vi måste jobba fokuserat och tillsammans för att de tuffa målen i strategin ska uppnås. Här följer en översikt av vad som gjorts under året både internt och externt, samt avslutningsvis några konkreta exempel på insatser.

Självklart har det här arbetet som allt annat påverkats mycket av Coronapandemin, både positivt och negativt. Fokus har varit att ställa om snarare än att ställa in vilket också har lärt oss mycket om hur vi med fördel kan jobba framåt med till exempel distansoberoende lösningar som då medför ett minskat resande.

Internt arbete

Handlingsplan rörande energi- och klimatstrategin för Jämtlands län

Ett av målen i regionala utvecklingsnämndens verksamhetsplan för 2020 var att ta fram en handlingsplan kopplad till länets Energi- och klimatstrategi. Planen handlar om hur de olika ansvarsområdena inom regionala utveckling ska adressera Energi- och klimatstrategin i arbete med aktörer utanför organisationen.

Handlingsplanen har tagits fram genom samtal med områdeschefer inom regional utveckling kring hur respektive område arbetar med att integrera klimatfrågan i arbetet. Genomgående kan noteras att alla områden arbetar med klimatfrågan på ett konstruktivt sätt. Handlingsplanen innehåller förslag till aktiviteter, i form av nya satsningar utöver projekt, processer eller insatser som redan utförs i dagsläget. Planen föreslås ha en årlig uppföljning där resultaten följs upp och beskrivs av områdena i sina respektive verksamhetsplaner.

Externt arbete

Energikontoret, Region Jämtland Härjedalen

Energikontoret, Region Jämtland Härjedalen jobbar bland annat på uppdrag från länets kommuner med att minska utsläpp av växthusgaser. Pengarna växlas upp i projekt och aktiviteter som ligger i linje med såväl Energi- och klimatstrategin som med den regionala utvecklingsstrategin.

I början av året arbetade Energikontoret fram en egen handlingsplan med syfte att konkretisera vad Energikontoret ska göra för att bidra till att målen i Energi- och klimatstrategin ska uppnås. Planen innehåller områdena:

- Strategiskt arbete och långsiktighet

- Systematiserad omvärldsbevakning
- Arbete med beteendeförändringar
- Framtagande av fokusområden för Energikontoret som utgår från strategin
- Medvetet och genomtänkt arbete med relationsbyggande

I övrigt under året har Energikontoret jobbat vidare med pågående projekt och verksamheter som till exempel energi och klimatrådgivning, samordning av fastighetsnätverk, laddinfrastruktur och hållbara drivmedel. Den nya insats som har startat under året, projektet Testresenär, handlar om att påverka och stötta företag till mer hållbara tjänste- och pendlingsresor.

I och med Coronapandemin har verksamheten behövt fokusera på andra insatser och aktiviteter än vad som först var tänkt. Istället för fysiska träffar har många webinarium genomförts som varit välbesökta och lyckade. Energikontoret producerade också under våren 2020 en podcast, #ökatakten, som redan i september hade nått 1564 lyssningar.

Miljö- och klimatråd Jämtlands län

Miljö- och Klimatråd Jämtlands län är en samverkan mellan Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen och bidrar till att identifiera drivkrafter, hinder, sårbarheter och möjligheter i länets klimatsamordning, energiomställning och klimatanpassning. Det var inom ramen för detta arbete som revideringen av Energi- och klimatstrategin skedde.

Under året har arbetet framförallt fokuserat på att ta fram en handlingsplan utifrån strategin för att visa på hur Region Jämtland Härjedalen och Länsstyrelsen Jämtlands län kan förgå med gott exempel i arbetet. Handlingsplanen har varit svår att förankra men utifrån nya inspel är nu förslaget att den ska fastställas under våren 2021. Framför allt är det viktigt att integrera den här handlingsplanen med den interna handlingsplan som är framtagen för Region Jämtland Härjedalen.

Konkreta exempel

Här följer ett urval av fler konkreta exempel som under året har bidragit med arbetet för ett fossilbränslefritt Jämtlands län.

Hållbara tjänste- och pendlingsresor

Hållbara tjänste- och pendlingsresor är ett internt projekt på Region Jämtland Härjedalen som avslutas i december 2020. Projektet har bland annat under året genomfört flera omgångar av Regiontramparna för att uppmuntra anställda till ändrade resvanor tex genom att byta ut sina pendlingsresor till gång och cykel före bil. Totalt under projektiden har utsläppen minskat med i genomsnitt 75% under kampanjperioderna och med 40% i långtidsutvärdering. Deltagare har även upplevt bättre hälsa. Projektet har också jobbat med att öka kollektivt resande genom att dela ut kostnadsfria länstrafikkort, samt anordnat utbildningstillfällen för att öka kompetensen gällande digitala möten.

Projektet har totalt visat på mycket goda resultat. Enligt en uppföljande mätning, som gjordes innan Coronapandemin, har Region Jämtland Härjedalen reducerat utsläppen från anställdas tjänste- och pendlingsresor med 33%. Andelen medarbetare som åker bil till

arbetet har minskat till förmån för samåkning och cykel, och fler åker tåg istället för flyg. Projektet har också tagit fram en handlingsplan för hur Region Jämtland Härjedalen ska fortsätta jobba med frågorna.

Folkhögskolorna

Både Bäckedal och Birka folkhögskolor jobbar fokuserat med hållbarhet i sina utbildningar och i sina verksamheter i stor. Bland annat jobbar de aktivt med att minska matsvinnet i restaurangerna.

Arbetet har bland annat resulterat i att Bäckedals restaurang i februari 2020 blev KRAV-certifierad. En del i detta är att de har upphandlat ”Ko på rot”, vilket innebär att de köpt in ett antal kor inklusive skötslet för dem. Korna betar delvis på skolans mark, köttet serveras i restaurangen och skinnet från de slaktade djuren kommer att garvas av kursdeltagarna. Det blir ett lärande samtidigt som man bidrar till ett hållbart flöde i livsmedelskedjan.

Klimatseminariet 2020

Inom ramen för Miljö- och klimatrådet genomfördes i september för 19:e året i rad Klimatseminariet tillsammans med Östersunds kommun, Länsstyrelsen och Länsförsäkringar. Den här gången var rubriken Öka takten och genomfördes helt digitalt i form av en proffsig tv-produktion. Seminariet är ett kraftfullt sätt att sätta fokus på klimatfrågan och att sprida länets Energi- och klimatstrategi till en bredare publik. Drygt 300 personer från hela landet deltog på årets seminarium

SMICE

SMICEs övergripande mål är att bygga kapacitet för omställning till cirkulär ekonomi i Trändelag och Jämtland Härjedalen. Projektet var aktiv i arbetet med Energi- och klimatstrategin, och även i arbetet med Smart specialisering och revideringen av den regionala utvecklingsstrategin. Det största bidraget från projektet till arbetet utifrån Energi- och klimatstrategin är inom fokusområdena Hållbar konsumtion och Livsmedelsförsörjning.

Under året har SMICE bland annat stöttat UF-elever till att jobba utifrån lokala och cirkulära resursflöden i deras UF-arbeten, anordnat Sustainable fashion week, bidragit med införandet av en transportlösning i Åredalen, samt stöttat Östersunds kommun i införandet av en materialdatabas som kommer bidra till hållbara resursflöden. Projektet avslutas i december 2020.

Framtagande av Trafikförsörjningsprogrammet

Under året har arbetet med det regionala trafikförsörjningsprogrammet 2021-2026 färdigställts och ska beslutas på regionala utvecklingsnämnden i december 2020. Ett mål i programmet är minskad miljö- och klimatpåverkan och att trafiken skall vara fossilbränslefri till år 2030. Det handlar bland annat om kollektivtrafikens egen miljöpåverkan genom trafikering, val av fordon och drivmedel, miljöaspekter i form av klimat, energianvändning, luftkvalitet och buller, samt att kollektivtrafiken ska bidra till ett trafiksystem som är mer effektivt och hållbart.

Resultat

En strategi är ett styrande och övergripande dokument som i sin tur behöver konkretiseras för olika aktörer för att verkstad ska ske. Under året har det varit ett stort fokus på just detta att i flera olika led ta fram handlingsplaner för hur det fortsatta arbetet konkret ska genomföras.

I den här rapporten har ett flertal aktiviteter som förväntas bidra till målen redovisats och som i sig är en del av ett resultat. Mätbara resultat släpar dock efter i tid varför det inte går att visa på sifferresultat för året 2020. Det vi vet som berör målet om fossilbränslefritt län är i alla fall att:

- Installerad effekt vindkraft: + 46% år 2018-2019
- Installerad effekt solkraft: +109% år 2018-2019
- Publika laddpunkter: + 27% (sep 2019-2020)
- Laddbara bilar: +60% (sep 2019-2020)

De nyaste siffrorna för länets utsläpp av växthusgaser är från 2017 till 2018 då de territoriella utsläppen (= utsläpp inom länets gränser) minskade med 2,4%. Tittar vi däremot på den konsumtionsbaserade utsläppen (=utsläpp utom länets gränser inräknade) var minskningen bara 1,7%. Strategins basår är 2020, men ökar vi inte takten rejält kommer vi inte att nå målen. Det är alltså en stor, men inte omöjlig, utmaning för oss att minska utsläppen med 10% per år.

Hur jobbar vi vidare?

En viktig del i den handlingsplan som vi internt har jobbat fram under året är att samordna arbetet kring dessa frågor för att vi ska kunna vara kraftfullare och jobba mer integrerat, effektivt och strategiskt med insatser för att bidra till strategin. Genomförandet av de aktiviteter som beskrivs i den, samt övriga handlingsplaner, blir därför en viktig fortsättning på arbetet.

Viktigt att förstå är att det behövs kraftfulla åtgärder i alla led och på alla nivåer för att de tuffa, men nödvändiga, mål vi har ska uppnås. Tillsammans kan vi öka takten ytterligare och skapa en hållbar framtid i Jämtlands län.